

УДК 342.9

DOI 10.33244/2521-1196.16.2021.44-52

М. В. Глух,*канд. юрид. наук, доцент,
Університет ДФС України
e-mail: marina_gluh@ukr.net***ORCID ID 0000-0002-6107-5415;****А. А. Коваленко,***д-р юрид. наук, доцент,
Київський міжнародний університет
e-mail: anatoliy.kovalenko@gmail.com***ORCID ID 0000-0003-3805-0989;****А. Ю. Бабенко,***канд. юрид. наук,
Університет ДФС України
e-mail: a.y.babenko@gmail.com***ORCID ID 0000-0002-8462-4763**

ОСОБЛИВОСТІ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ У ФІНАНСОВОМУ ПРАВІ ТА ЇЇ ОЗНАКИ

Статтю присвячено аналізу теоретичних та прикладних аспектів відповідальності у фінансовому праві. Зазначено, що протиправне невиконання платником податків своїх зобов'язань грубо ігнорує конституційний обов'язок, у якому втілено публічний інтерес усіх членів суспільства і сумлінне виконання якого справедливо визнається однією з необхідних умов стійкого існування соціуму. Під фінансовою відповідальністю запропоновано розуміти особливий вид юридичної відповідальності, який полягає в обов'язку винної особи, яка вчинила правопорушення у податково-митній сфері, перетерпіти вплив невідгідних фінансово-правових наслідків штрафного характеру, застосованих уповноваженими органами державної влади.

Наголошено, що до ознак фінансової відповідальності за порушення податково-митного законодавства слід віднести такі: особливе поєднання приватного та публічного інтересу в межах відносин податкової та митної відповідальності, які є окремими підвидами; наявність специфіки фінансово-правових санкцій; закріплення положень, що регулюють податкову відповідальність в окремому кодифікованому акті – Податковому та Митному кодексі України (нормативна підстава); виникнення на підставі вчинення податкового (митного) правопорушення (фактична підстава); наявність особливого порядку притягнення до відповідальності (процесуальна підстава).

Наголошено, що під податковим правопорушенням необхідно розуміти суспільно шкідливе або небезпечне, протиправне, винне діяння (дія чи бездіяльність) платника податку (в тому числі осіб, прирівняних до нього), контролюючих органів та/або їх посадових (службових) осіб, інших суб'єктів у випадках, прямо передбачених податково-митним законодавством, що тягне за собою кримінальну, адміністративну та фінансову відповідальність.

Оскільки сьогодні норми, що формують інститут фінансової відповідальності, містяться в окремих нормативно-правових актах, то доцільно розглянути можливість об'єднати їх в єдиний кодифікований нормативно-правовий акт.

Ключові слова: податкові правопорушення, фінансова відповідальність, податки, збори, штраф, стягнення.

Метою статті є дослідження питання особливостей відповідальності у фінансовому праві, її ознак та складових елементів задля пошуку можливих шляхів вирішення проблемних питань у цій сфері.

Постановка проблеми. Важливою ознакою завершеності формування галузі права є наявність самостійного предмета правового регулювання, особливого методу впливу на суспільні відносини та характерних завдань, на вирішення яких спрямовано вплив правових норм. Традиційним є виділення регулятивної, охоронної та захисної функцій, покладених на окрему галузь права. Фінансове право повною мірою відповідає заявленим критеріям. Проте сьогодні особливий інтерес викликають дискусії, пов'язані з питаннями фінансової відповідальності як практичного втілення реалізації завдання захисту суспільних відносин у фінансовій сфері.

Концепт фінансової відповідальності проходив своє формування поряд з процесом становлення фінансової галузі права як самостійного утворення в межах національної правової системи. Вихідні нормативно-правові засади фінансової відповідальності були закладені ще у минулому столітті і пов'язані з Основним законом держави, пізніше доповнених кодифікованими положеннями Податкового та Митного кодексів України. Конституцією України визначено, що Україна є соціальною та правовою державою. Права і свободи людини та їх гарантії визначають зміст і спрямованість діяльності держави. Втілення в життя зазначених приписів не є можливим без належного фінансового забезпечення механізму державного управління. Ст. 67 Конституції України передбачає обов'язок кожної особи сплачувати податки і збори у порядку і розмірах, встановлених законом.

Податки є основою формування державних доходів, що їх одержує держава на підставі своїх владних повноважень для виконання властивих їй функцій. Відповідно охорона податкової системи залишається одним із основних напрямів внутрішньої діяльності держави. Протиправне невиконання платником податків своїх зобов'язань грубо ігнорує вказаний конституційний обов'язок, у якому втілено публічний інтерес усіх членів суспільства і сумлінне виконання якого справедливо визнається однією з необхідних умов існування соціуму. При цьому держава не спроможна забезпечити своєчасну сплату податкових внесків у повному обсязі лише за допомогою методу переконання, а система оподаткування не здатна ефективно функціонувати без інституту юридичної відповідальності і, зокрема, без належної кримінально-правової, адміністративно-правової та фінансової охорони. Чинним національним законодавством встановлено відповідальність за ухилення від сплати податків, зборів (обов'язкових платежів) та інші правопорушення.

Притягнення до юридичної відповідальності може мати місце лише на підставі наявності складу правопорушення, важливим елементом якого є наявність вини. Відповідно до сучасних новацій Податкового кодексу України (ст. 111.3.) притягнення фізичної або юридичної особи до фінансової відповідальності за податкове правопорушення не звільняє фізичну особу чи посадових (службових) осіб юридичної особи у передбачених законом випадках від юридичної відповідальності інших видів. Зазначена норма ілюструє теоретичну

конструкцію, відповідно до якої вчинені правопорушником протиправні діяння можуть призвести для нього застосування декількох видів правових стягнень у різних правових режимах (видах) відповідальності, що не є порушенням конституційного принципу неможливості притягнути двічі до відповідальності одного виду за вчинений делікт.

З метою доведення вини особи в різних видах проваджень (для застосування різних видів юридичної відповідальності) необхідно здійснювати збирання та оцінку фактичних даних для формування доказової бази як фінансової, так і кримінальної або адміністративної відповідальності, зокрема і щодо форми вини, наявності ознак правопорушення (наприклад, істотної шкоди, властивої кримінальним правопорушенням).

При цьому саме фінансова відповідальність спрямована через застосування майнових санкцій «компенсувати» недоотримані бюджетом у результаті дій правопорушника податкові платежі.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Окремі аспекти дослідження фінансової відповідальності як засобу забезпечення виконання завдань фінансового права пов'язані з науковими працями таких вітчизняних дослідників, як З. М. Будько, В. В. Білоус, Д. О. Гетманцев, А. Й. Іванський, О. С. Задорожний, О. А. Музика-Стефанчук, М. О. Перепелиця, Ю. І. Пивовар, В. О. Останін, Р. А. Усенко, Ю. Романюк та ін.

Однак питання проблем самостійності фінансової відповідальності та її складових елементів, пов'язаних з наслідками порушення податкового та митного законодавства, а також особливостей її правової природи, залишаються і досі дискусійними.

Виклад основного матеріалу. З позицій теорії права відомо, що захист – це реакція на факт порушення права. Мета захисту у випадку порушення права, невизнання або його оспорювання – це відновлення чи визнання такого права шляхом застосування примусових заходів державними органами або шляхом самозахисту. Згадані примусові заходи можуть бути застосовані лише у режимі притягнення винної особи до певного виду юридичної відповідальності. Дослідження правового регулювання фінансової відповідальності за порушення податкового, бюджетного або валютного законодавства передбачає визначення її місця в системі юридичної відповідальності. Непослідовність позиції законодавця щодо існування самостійної фінансової відповідальності зумовила існування широкої теоретичної дискусії щодо цього. Так, аналіз наукової літератури дає змогу виділити щонайменше три підходи. Одна група науковців розглядає фінансову відповідальність як складову частину адміністративної відповідальності [1; 2; 3]. Інші вчені наголошують на самостійності існування податкової відповідальності в національній системі юридичної відповідальності [4; 5]. Третя група, до якої входять переважно представники науки фінансового права, розглядає податкову відповідальність як підвид (різновид, підінститут) самостійного виду відповідальності – фінансово-правової [6]. Фінансово-правова відповідальність – це державний осуд, що має прояв з погляду суб'єктивного права як нормативний, формально визначений у фінансовому праві, гарантований і забезпечений фінансово-правовим примусом юридичний обов'язок зазнавати правопорушником заходів державного примусу у вигляді фінансових санкцій (штраф, пеня) за вчинене ним правопорушення у сфері фінансової діяльності [7]. Також наголосимо, що з 2012 року, після вступу у дію Митного кодексу України, активно йдеться про митні правопорушення та відповідальність у митному праві [8].

Аналізуючи аргументацію представників різних підходів, наголосимо, що більш виваженою є позиція, за якою фінансова відповідальність має розглядатися як окремий

різновид юридичної відповідальності, а відповідальність за митні та податкові правопорушення є її окремими складовими. Фінансова відповідальність за порушення податкового та митного законодавства наділена всіма ознаками, що дозволяють кваліфікувати її як юридичну відповідальність. Вона відзначається такими рисами, як явний державно-примусовий характер за змістом і формою; яскраво визначеним позитивним проявом, передбачає покладення певних негативних наслідків на порушника у вигляді певних обмежень (позбавлень) особистого чи майнового характеру; вчинене правопорушення виступає фактичною підставою відповідальності; втілює державний та громадський осуд поведінки правопорушника тощо. Необхідно погодитися з З. А. Астемідовим про те, що ніхто не заперечує значення негативно-ретроспективного аспекту юридичної відповідальності, але не слід його гіпертрофувати, зводити весь зміст і прояв відповідальності у праві до реалізації мір примусу, до ретроспективної реакції з приводу правопорушення. Така думка є односторонньою, звужує уявлення про досить складний і багатогранний інститут юридичної відповідальності [9, с. 62].

Саме тому в зміст фінансової відповідальності входить позитивний аспект її реалізації. Необхідно зауважити, що позитивний аспект реалізації фінансової відповідальності закріплений у фінансовому законодавстві. Законодавець вживає термін «відповідальність» не тільки в негативному, але й у позитивному значенні, тобто як відповідальність за майбутні та теперішні дії [10, с. 10].

Слушно наголосити, що державний примус, закріплений у санкції фінансової норми, виступає обов'язковою ознакою позитивного аспекту реалізації фінансової відповідальності. На відміну від негативного аспекту реалізації фінансової відповідальності державний примус тут реалізується на психологічному рівні як погроза настання негативних наслідків у разі порушення вимоги диспозиції. Позитивний аспект реалізації фінансової відповідальності покликаний відбити зв'язок диспозиції, санкції й правомірної поведінки. Якщо суб'єкт не дотримується приписів фінансових норм, порушує їх, то виникає негативна відповідальність [11].

Водночас такий висновок демонструє необхідність відмежування фінансово-правової відповідальності від інших видів юридичної відповідальності, зокрема адміністративної, оскільки в чинному законодавстві містяться суперечливі і дублюючі одна одну норми, які породжують труднощі у правозастосовній практиці.

Доволі переконливі аргументи в частині розмежування адміністративної та фінансово-правової відповідальності наводить А. Й. Іванський. Зокрема, він зауважує, що фінансово-правова відповідальність настає тільки за порушення фінансових норм, які встановлюють правила поведінки суб'єктів фінансових правовідносин, захищають фінансові інтереси держави. Крім того, суб'єктами фінансово-правової відповідальності є підприємства, установи, організації, фізичні особи, але не фізичні (посадові) особи, які є суб'єктами дисциплінарної, адміністративної і кримінальної відповідальності [11].

Слушно зазначити, що різними є механізми встановлення та обрання фінансово-правових та адміністративних санкцій, а також органи юрисдикційних повноважень щодо застосування зазначених санкцій. Процедури застосування фінансово-правових та адміністративних санкцій є також різними.

Фінансово-правові санкції застосовуються до колективного доходу суб'єкта правопорушення, а адміністративні – до особистих доходів посадової особи. Застосування фінансово-правових санкцій тягне негативні для суб'єкта правопорушення наслідки не

організаційного, а тільки грошово-майнового характеру на відміну від адміністративних санкцій, тобто не тільки покарання порушника фінансової дисципліни, але й компенсацію презумованої шкоди [7].

Водночас фінансова відповідальність відзначається наявністю щонайменше двох повністю сформованих підвидів – податкової та митної. У системі юридичної відповідальності, крім видів відповідальності, теоретично доцільно виділяти також підвиди (або різновиди) юридичної, які не є самостійними видами відповідальності, а існують у межах певного галузевого виду відповідальності. Б. Т. Базилев зазначає, що у межах типу відносин кожний інститут регулює конкретний рід деліктних відносин, а підінститут (підвид) – вид відносин цього роду [12, с. 45]. Для податкової відповідальності характерні як ознаки фінансової відповідальності, так і ті, що виражають специфіку настання відповідальності за порушення податкового законодавства [13]. Саме зі співвідношення родових – видових відносин у межах фінансового права слід виходити, виділяючи фінансову відповідальність за порушення податкового та окремо митного законодавства. Однак місце податкової відповідальності в ній є не таким однозначним.

Наприклад, до видових ознак фінансової відповідальності за порушення податкового законодавства слід віднести такі: особливе поєднання приватного та публічного інтересу в межах відносин податкової відповідальності; наявність специфіки фінансово-правових санкцій; закріплення положень, що регулюють податкову відповідальність в окремому кодифікованому акті – ПК України (нормативна підстава); виникнення на підставі вчинення податкового правопорушення (фактична підстава); наявність особливого порядку притягнення до податкової відповідальності (процесуальна підстава) [13].

Податкова відповідальність передбачає реалізацію особливих за видом і характером фінансово-правових санкцій. Так, відповідно до п. 111.2 ст. 111 ПК України, фінансова відповідальність застосовується у вигляді штрафних (фінансових) санкцій (штрафів) та/або пені. Родові ознаки податкової відповідальності зумовлюють доцільність вживання в теорії і законодавстві терміна «фінансові санкції». Останнім притаманні риси, що втілюють особливості фінансово-правових відносин і тому є справедливими для всіх підвидів таких відносин і, відповідно, підвидів фінансової відповідальності. Основною ознакою цих санкцій є їхній майновий, грошовий характер. Так, вони спрямовуються на майнову сферу особи порушника, впливають на його поведінку через грошові засоби, якими володіє порушник.

Як окремий підвид юридичної відповідальності, фінансова відповідальність за порушення податкового та митного законодавства характеризується особливою нормативною, фактичною та процесуальною підставою застосування. Особлива нормативна підстава полягає у наявності окремих джерел правового регулювання податкової відповідальності. Вимоги законності юридичної відповідальності вимагають закріплення положень податкової відповідальності в одному нормативному акті, зокрема, визначення санкції за вчинене правопорушення повинні міститися в тому нормативному акті, в якому визначене саме порушення – його поняття, склад і ознаки [14]. Таке завдання на сьогодні можна вважати виконаним завдяки прийняттю ПК України. Однак власне формування податкової відповідальності в Україні не пов'язане з моментом прийняття ПК України від 02.12.2010. Натомість цим актом розпорошені норми податкової відповідальності лише набули певного рівня систематизації.

Фактичною підставою податкової відповідальності виступає податкове правопорушення, легальне визначення якого містить ПК (п. 109.1 ст. 109 ПК України).

Порівняно з іншими підгалуззями та інститутами фінансового права відносини відповідальності за порушення податкового законодавства найбільш детально регламентовані на законодавчому рівні. Саме тому Податковим кодексом України вперше визначено фінансову відповідальність як окремий вид юридичної відповідальності та врегульовано механізм її застосування за порушення законів з питань оподаткування та іншого законодавства, контроль за дотриманням якого покладено на органи державної податкової служби та митні органи (контролюючі органи) [15, с. 87].

Також ведуться суперечки між науковцями щодо фінансової відповідальності і відсутності чинної законодавчої бази врегулювання цього питання, адже Податковим кодексом встановлені певні санкції за правопорушення у фінансовій сфері, але немає чіткого відображення міри відповідальності за всі види правопорушення, а лише за розповсюджені. Саме тому на практиці трапляються ситуації, де за фінансові правопорушення не настає чітка міра відповідальності, а висвітлюються лише відсилочні норми, в яких передбачені загальні міри відповідальності [15].

Водночас підстав для висновку про галузеву самостійність податкової відповідальності у системі юридичної відповідальності України немає. Аналіз суспільних відносин, що регулюються податковим правом, свідчить про те, що вони не утворюють відокремленої однорідної групи, а є органічною частиною предмета фінансового права, що об'єднує в собі декілька таких груп, які виникають в одній сфері суспільного життя – сфері публічних фінансів, і вимагають однакового правового режиму регулювання. Показником рівня розвиненості галузі справедливо вважають формування в її межах інституту відповідальності [16].

Розвиток суспільних відносин зумовив активне формування фінансового права та його інститутів, зокрема, поступове відокремлення фінансової відповідальності від видів державного примусу, що застосовуються в межах інших галузей права. Беззаперечним є те, що фінансова відповідальність є різновидом юридичної відповідальності, тому не дивно, що на формування її поняття справила фундаментальний вплив саме загальна теорія юридичної відповідальності, а різноманітні визначення фінансово-правової відповідальності являють собою трансформацію різних концепцій та підходів до розуміння сутності юридичної відповідальності, адаптованих з урахуванням специфічних ознак фінансово-правової відповідальності як інституту фінансового права [17].

Отже, на сьогодні є підстави зазначити про сформованість фінансово-правової відповідальності у правовій системі України. Наявність галузевої відповідальності у межах фінансового права підтверджується властивими їй ознаками, які досить часто в науці розглядають як критерії виділення самостійного виду відповідальності. До них слід віднести особливу сферу дії; специфічні фактичні, нормативні та процесуальні підстави виникнення; власне санкції; а також конкретні цілі, функції та призначення відповідальності у правовій системі держави.

Звертаючись до ознак фінансової відповідальності за порушення податкового та митного законодавства, слід зазначити, що фінансова відповідальність є видовим поняттям юридичної відповідальності, яке є родовим.

Висновки. Під фінансовою відповідальністю пропонуємо розуміти особливий вид юридичної відповідальності, який полягає в обов'язку винної особи, яка вчинила правопорушення у податково-митній сфері, перетерпіти вплив невігідних фінансово-правових наслідків штрафного характеру, застосованих до винної особи уповноваженими органами державної влади.

Ознаками фінансової відповідальності за порушення податково-митного законодавства є такі: особливе поєднання приватного та публічного інтересу в межах відносин податкової відповідальності; наявність специфіки фінансово-правових санкцій; закріплення положень, що регулюють податкову відповідальність в окремому кодифікованому акті – Податковому та Митному кодексі України (нормативна підстава); виникнення на підставі вчинення податкового правопорушення (фактична підстава); наявність особливого порядку притягнення до податкової відповідальності (процесуальна підстава).

У правовій системі України сформовано нормативні підстави застосування фінансової відповідальності. У межах ПК України Глава 11 «Відповідальність» містить елементи пандектної будови, включаючи загальні положення (стст. 109–114 ПК України) та особливу «частину» (стст. 116-128-1 ПК України). Органічним доповненням нормативно-правової бази застосування фінансової відповідальності є також положення МК України (розділ 18 «Порушення митних прави та відповідальність за них» та Розділ 19 «Провадження у справах про порушення митних правил»).

Оскільки сьогодні норми, що формують інститут фінансової відповідальності, містяться в окремих нормативно-правових актах, то доцільно розглянути можливість об'єднати їх в єдиний кодифікований нормативно-правовий акт. Ухвалення такого нормативно-правового акта дасть змогу привести у відповідність до єдиних організаційно-правових принципів та методів правове регулювання фінансової відповідальності у сфері фінансів, а також уніфікувати поняттєвий апарат інституту фінансової відповідальності, класифікацію фінансових правопорушень, процедуру застосування фінансової відповідальності, правила провадження у справах про фінансові правопорушення, фінансові санкції за кожне фінансове правопорушення.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Кролис Л. Ю. Административная ответственность за нарушение налогового законодательства: автореф. дис. ... канд. юрид. наук. М., 1997. С. 6.
2. Курбатов А. Вопросы применения финансовой ответственности за нарушение налогового законодательства. По материалам судебно-арбитражной практики. *Хозяйство и право*. 1995. № 1, 2. С. 61.
3. Усенко Р. А. Фінансові санкції за законодавством України: монографія. К.: Дакор, КНТ, 2007. С. 41
4. Гогин А. А. Теоретико-правовые вопросы налоговой ответственности. Изд-во ВуиТ, 2003. С. 29.
5. Каплиева Е. В. Юридическая ответственность за правонарушения в области налогов и сборов: дис. ... канд. юрид. наук. М., 2002. С. 38.
6. Гетманцев Д. О. Юридична відповідальність за податкові правопорушення: наук.-практ. посіб. / Нац. шк. суддів України, Юрид. компанія «Jurimex». Київ: Юрінком Інтер, 2015. С. 110.
7. Трипольська М. І. Поняття фінансово-правової відповідальності. URL: http://archive.nbuv.gov.ua/portal/soc_gum/Vzju1/2010_3/10tminfr.pdf (дата звернення: 15.11.2020).
8. Митний кодекс: Закон України від 13 березня 2012 року № 4495-VI // База «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/4495-17> (дата звернення: 15.01.2021).

9. Астемиров З. А. Понятие юридической ответственности. *Советское государство и право*, 1979. № 6. С. 62.

10. Усенко Р. А. Фінансові санкції за адміністративним законодавством України: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.07; НАН України. Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького. Київ, 2007. С. 10.

11. Іванський А. Й. Фінансово-правова відповідальність в сучасній Україні: теоретичне дослідження: автореферат дис. ... д-ра юрид. наук 12.00.07; Одес. нац. юрид. акад. Одеса, 2009. 36 с.

12. Базылев Б. Т. Юридическая ответственность (теоретические вопросы). Красноярск, 1985. С. 45.

13. Літвінцева А. Фінансова відповідальність за порушення податкового законодавства. *Підприємництво, господарство і право*. 2016. № 6. С. 150–154. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Pgip_2016_6_31. (дата звернення: 15.01.2021).

14. Ефремов А. Ф. Принципы законности и проблемы их реализации. Тольятти: Изд-во Тол-ПИ, 2000. С. 87.

15. Податковий кодекс України: Закон України від 02.12.2010 з змінами та доповненнями від 20.10.2019, підстава № 129-IX. *Відомості Верховної Ради України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17> (дата звернення: 15.01.2021).

16. Романюк Ю. Фінансова відповідальність як категорія фінансового права. *Підприємництво, господарство і право*. 2019. № 12. С. 231–235.

17. Бавико О. Є. Склад та ефективність фінансової відповідальності. URL: <http://radnuk.info/statti/255-finpr/14850-2011-01-19-03-57-33.html> (дата звернення: 15.01.2021).

REFERENCES

1. Krolis L. YU. Administrativnaya otvetstvennost' za narusheniye nalogovogo zakonodatel'stva: avtoref. dis. ... kand. jurid. nauk. M., 1997. S. 6.

2. Kurbatov A. Voprosy primeneniya finansovoy otvetstvennosti za narusheniye nalogovogo zakonodatel'stva. Po materialam sudebno-arbitrazhnoy praktiki. *Khozyaystvo i pravo*. 1995. № 1, 2. S. 61.

3. Usenko R. A. Finansovi sanktsiyi za zakonodavstvom Ukrayiny: monografiya. K.: Dakor, KNT, 2007. S. 41.

4. Gogin A. A. Teoretiko-pravovyye voprosy nalogovoy otvetstvennosti: Izd-vo VuiT, 2003. S. 29.

5. Kapliyeva Ye. V. Yuridicheskaya otvetstvennost' za pravonarusheniya v oblasti nalogov i sborov: dis. ... kand. jurid. nauk. M., 2002. S. 38.

6. Hetmantsev D. O. Yurydychna vidpovidal'nist' za podatkoviyi pravoporushennya: nauk.-prakt. posib. Nats. shk. suddiv Ukrayiny, Yuryd. kompaniya «Jurimex». Kyiv: Yurinkom Inter, 2015. S. 110.

7. Trypol's'ka M. I. Ponyattya finansovo-pravovoyi vidpovidal'nosti. URL: http://archive.nbuv.gov.ua/portal/soc_gum/Vzjui/2010_3/10tminfr.pdf (data zvernennya: 15.11.2020).

8. Mytnyy kodeks: Zakon Ukrayiny vid 13 bereznya 2012 roku № 4495-VI. Verkhovna Rada Ukrayiny. Baza «Zakonodavstvo Ukrayiny». URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/4495-17> (data zvernennya: 15.01.2021)

9. Astemirov Z. A. Ponyatiye yuridicheskoy otvetstvennosti. *Sovetskoye gosudarstvo i pravo*, 1979. № 6. S. 62.

10. Usenko R. A. Finansovi sanktsiyi za administratyvnyvm zakonodavstvom Ukrainy: avtoref. dys. ... kand. yuryd. nauk: 12.00.07; NAN Ukrainy. In-t derzhavy i prava im. V. M. Korets'koho. Kyiv, 2007. S. 10.
11. Ivans'kyi A. Y. Finansovo-pravova vidpovidal'nist' v suchasniy Ukraini: teoretychne doslidzhennya: avtoreferat dys. ... d-ra yuryd. nauk 12.00.07; Odes. nats. yuryd. akad. Odesa, 2009. 36 s.
12. Bazylev B. T. Yuridicheskaya otvetstvennost' (teoreticheskiye voprosy). Krasnoyarsk, 1985. S. 45.
13. Litvintseva A. Finansova vidpovidal'nist' za porushennya podatkovoho zakonodavstva. *Pidpryyemnytstvo, hospodarstvo i pravo*. 2016. № 6. S. 150–154. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Pgip_2016_6_31 (data zvernennya: 15.01.2021)
14. Yefremov A. F. Printsipy zakonosti i problemy ikh realizatsii. Tol'yatti: Izd-vo Tol-PI, 2000. S.87.
15. Podatkovyy kodeks Ukrainy: Zakon Ukrainy vid 02.12.2010 z zminamy ta dopovnennamy vid 20. 10. 2019 r., pidstava № 129-IX. *Vidomosti Verkhovnoyi Rady Ukrainy*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17> (data zvernennya: 15.01.2021).
16. Romanyuk Y. U. Finansova vidpovidal'nist' yak katehoriya finansovoho prava. *Pidpryyemnytstvo, hospodarstvo i pravo*. 2019. № 12. S. 231–235.
17. Bavyko O. YE. Sklad ta efektyvnist' finansovoyi vidpovidal'nosti. URL: <http://radnuk.info/statti/255-finpr/14850-2011-01-19-03-57-33.html> (data zvernennya: 15.01.2021).

M. V. Glukh, A. A. Kovalenko, A. Yu. Babenko. Peculiarities of liability in Financial Law and features of the liability

The paper is dedicated to issues on peculiarities of the liability in Financial Law and features of the liability. There is stressed, that illegal failure of the taxpayer to fulfill its obligations is hard ignorance of the Constitutional obligation. This obligation reflexes public interest of all members of society, and conscience fulfill of it is rightly recognized as one of the necessary conditions for the existence of society. There is suggested to understand financial liability as specific type of juridical liability that is obligation of the guilty person who committed an offense in the Tax and Customs Field, to suffer the impact of unfavorable financial and legal consequences of a penalty, applied by the authorized public authorities.

There is emphasized, features of financial liability for Tax and Customs offences include: specific combining of private and public interest in the frame of relationship of Tax and Customs liability that are separated types; presentation of peculiarities of financial and legal sanctions; enshrining the provisions governing tax liability in a separate codified act - the Tax and Customs Code of Ukraine (regulatory basis); appearing on the basis of commitment of tax (Customs) offence (factual basis); specific special procedure for bringing to justice (procedural basis).

There is stressed, that the Tax offence is a socially harmful or dangerous, illegal, culpable act (action or omission) of the taxpayer (including persons who are equal to taxpayer), controlling authorities and its officials, other entities in cases provided directly by tax and Customs Legislation, that which entails criminal, administrative and financial liability.

In that, provisions that establish institution of financial liability are included in separated regulative acts, it seems appropriate to consider merging them into a single codified legal act.

Keywords: tax offences, financial liability, taxes, revenues, procedure, penalty, fine.

Стаття надійшла до редколегії 2 вересня 2021 року